

Az irodalom visszavág

Az utóbbi évtizedek legemlékezetesebb etnikai konfliktusaira nemcsak a politika, de a maguk módján a költők, írók is reagáltak.

■ Zámolyi romák

„Az európai integráció folyamata nem zárulhat le addig, amíg az ország félmillió roma népessége nem teljes értékű polgára a magyar társadalomnak. Amíg a rasszista kijelentéseket és a rasszista cselekedeteket – származzanak akár a közhatalom képviselőitől, akár magánszemélyektől – nem követi a társadalmi felháborodás kifejezése, s indokolt esetben büntetés” – állt abban a Lionel Jospin francia miniszterelnöknek címzett, 2001-ben írt nyílt levélben, amelyet 38 magyar értelmiségi – köztük Faludy György költő, Esterházy Péter író, Jancsó Miklós filmrendező, Kemény István szociológus és mások – írt alá, azt kérve, Franciaország adjon menedékjogot a Fejér megyei Zámoly községből elmenekült roma családoknak. Az érintettek 1997 őszén, egy viharban veszítették el a házaikat. A lakókat a helyi művelődési ház színháztermében helyezték el, miközben otthonukat – anélkül hogy tulajdonosaikat vagy használóikat értesítették volna – a polgármester utasítására lebontották. A kultúrházba kényszerülők több atrocitás is érte, előbb Budapestre, majd Csórra menekítették őket. Többévi hányattatás után az Országos Cigány Önkormányzattól lakást kaptak, de oda a „népharag” miatt félték beköltözni.

A közhangulat ugyanis ekkorra már élesen szembefordult az otthonuk elvesztése miatt kezdetben még sokakból együttérzést kiváltó roma közösség tagjaival. Történt ugyanis, hogy egy magántermesztői vita során egy csákvári fiatalembert olyan súlyosan bántalmazott a zámolyi roma közösség néhány tagja, hogy az illető behalt sérüléseibe. A tragédiával végződő tömegverekedés felelőseit többévi börtönre ítélte a Legfelsőbb Bíróság. A Franciaországban új életet kezdő 46 zámolyi közül végül 11-en kaptak menedékjogot.

■ A gyöngyöspatai masírozás

Csaknem háromszáz cigány nőt és gyermeket költöztetett ki a Heves megyei Gyöngyöspatáról 2011 tavaszán Richard Field ingatlanvállalkozó. A nemzetközi sajtóvisszhangot kiváltó eset apropóját az adta, hogy a faluban ekkor már hetek óta masíroztak szélsőjobboldali militáns szervezetek. A Jobbik és a korábban betiltott Magyar Gárda „reinkarnációja”, a Szebb Jövőért Polgárőr Egyesület „a település magyar lakosságának védelme érdekében, az etnikai bűnözéssel szemben” hirdette meg az akcióját, amelynek egyértelmű célja a gyöngyöspatai cigányság megfélemlítése volt. A politika sokáig nem reagált (végül

A gyöngyöspatai bizonytalanságot a Kúriához beadott felülvizsgálati kérelem is erősíti. A jogerős ítéletet úgy kell január 17-éig végrehajtani, vagyis a 100 millió forintot az érintetteknek kifizetni, hogy a legfelső bírósági testület később még felülírhatja az eddigi döntést. Horváth László, a térség parlamenti képviselője is annak tudatában kezdte el akcióját január 4-én, hogy még befolyásolhatja az eljárást. Nem érte be az etnikai ellentétek szításával, megfejtette a magyar politikát öt éve uraló összeesküvés-elmélettel is, azt harsogva: „Gyöngyöspata nem kér a Soros-hálózat pénzszerző akcióiból.” Miközben két magyar bírói fórum is kimondta a jogsértést, Horváth szerint a valódi áldozat a település önkormányzata, amely csödbe megy, ha a kártéri-

tést kifizeti. Azt is előre rögzítette: a sérelmükért jóvátételt kapó romák lesznek felelősek azért, ha a velük szembeni indulatok újra fel lángolnak.

Öt nappal Horváth után Orbán Viktor is bekapcsolódott a kampányba. „Senki nem állhat a törvények felett” – kezdte okfejtését az év eleji tájékoztatóján, és ez a közhelyes mondat a rendszerváltás óta talán még soha nem hangzott ennyire falsnak. A kormányfő kifejtette, hogy két dolog is mélyen sérti az emberek igazságérzetét, bár távol álljon tőle, hogy a végrehajtói hatalom képviselőjében bírósági döntéseket kommentáljon. „Az hogyan van, hogy egyébként valamilyen okból a velem egy közösségben, egy faluban élő, etnikai meghatározó népcsoport tagjai egy

annak tudatában kezdte el akcióját, hogy még befolyásolhatja az eljárást

a parlament bűncselekménnyé nyilvánította a „közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezését”). Nem így Parti Nagy Lajos, aki ekkor indította el az ÉS-ben az utóbb klasszikussá vált Magyar mesék sorozatát. Ugyancsak a gyöngyöspatai események ihlették annak a dalnak a szövegét, amit a Hanem együttes adott elő, s amelyben Marija azt énekli meg, hogyan talált új házára Buenos Airesben, éjjel azonban még mindig rémálmok gyötrik, hogy egyszer haza kell mennie, miközben „számára sajnos a haza egy kevésbé pozitív hangzású és tartalmú szó” lett. (A mese és a dal teljes szövege a hvg.360-on olvasható.)

Jobbiodali szervezetek gyöngyöspatai masírozása 2011-ben. Felkorbácsolt indulatok

nagy jelentőségű összeget fognak kapni mindenfajta munkavégzés nélkül?” – erősítette fel a kocsmahangját, mintha nem tudná, hogy kártérítést senki sem munkavégzés ellentételezéseként kap (ami gyerekek esetében eleve értelmetlen), hanem fájdalomdíjként valami őt ért baleset vagy igazságtalanság kapcsán. A miniszterelnök tehát a romákkal szembeni előítélet egyik legelterjedtebb vádját visszahangozta, nevezetesen azt, hogy ingyenélők, amikor ő egész nap keccsöl.

Amilyen markáns mondatok voltak ezek, annyira üresnek bizonyult az, amit Orbán az ügy rendezésére ígért – már ha eltekintünk attól, hogy egy folyamatban lévő eljárás kapcsán fogalmazta meg a politika